

JAARRAPPORT
CENTRA
VOORTPLANTINGS-
TECHNIEKEN PAARD
2018

4.09.2019

Colofon

Samenstelling

Departement Landbouw en Visserij

Auteurs

Marie-Jeanne Brems

Eveline De Vidts

Karolien Thijs

Hanne Geenen

Verantwoordelijke uitgever

Patricia De Clercq, secretaris-generaal

Depotnummer

Lay-out

Departement Landbouw en Visserij

Druk

Vlaamse overheid

Aansprakelijkheidsbeperking

Dit rapport werd door het Vlaams Gewest met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt echter geen enkele garantie gegeven over de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze brochure. De gebruiker van deze brochure ziet af van elke klacht tegen het Vlaams Gewest of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze brochure beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Vlaams Gewest of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze brochure beschikbaar gestelde informatie.

INHOUD

1	Inleiding	5
1.1	wetgeving	5
1.1.1	Historiek	5
1.2	Wijzigingen	5
1.2.1	Zoötechnische voorschriften	5
1.2.2	Nieuw Vlaams Fokkerijbesluit	6
1.2.3	Veterinairrechtelijke voorschriften	6
1.3	Erkenningen en toelatingen	7
1.3.1	Nationale handel	7
1.3.2	Intracommunautaire handel	7
2	Erkende centra	8
3	Spermawinning	11
3.1	Aantal ingezette hengsten	11
3.2	Aantal actieve centra	13
3.3	Aantal dosissen sperma	15
3.3.1	Vers sperma	15
3.3.2	Diepvriessperma	17
3.4	Verdeling per provincie	18
4	Inseminaties	19
4.1	Aantal geïnsemineerde merries	19
4.2	Aantal ACTIEVE centra	21
4.3	Verdeling per provincie	22
4.4	Drachtigheidsresultaat	23
5	Embryotransplantatie	24
6	Rol van het Departement Landbouw en Visserij	26
6.1	Fokkerij - stamboekwerking	26
6.2	Fokkerij – centra voortplantingstechnieken paard	26

RESULTATEN SEIZOEN 2018

1 INLEIDING

1.1 WETGEVING

1.1.1 Historiek

Sinds 1 januari 2011 was het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2010 betreffende de organisatie van de fokkerij van voor de landbouw nuttige huisdieren van kracht. Dit besluit stond ook bekend als het Fokkerijbesluit.

Het Fokkerijbesluit bepaalde in artikel 35 het volgende: "*Voor het winnen of opslaan van sperma, eicellen en embryo's van paardachtigen is een erkenning vereist met het oog op het in de handel brengen ervan onder de vorm van een verkoop, een bezit met het oog op verkoop, een aanbieding voor verkoop en iedere beschikbaarheidsstelling, levering of overdracht aan derden tegen of zonder vergoeding, met het oog op gebruik*".

De erkende centra mochten onder dit Fokkerijbesluit enkel sperma winnen, bewaren of verhandelen van hengsten die door een erkende vereniging of organisatie van fokkers zijn toegelaten tot de voortplanting. Deze hengsten beschikken over dekcertificaten en hun nakomelingen kunnen bijgevolg ingeschreven worden in een stamboek van een erkende vereniging of organisatie van fokkers.

1.2 WIJZIGINGEN

Zowel op Europees, federaal als op Vlaams niveau werd de wetgeving rond de handel en invoer van sperma, eicellen en embryo's de afgelopen jaren aangepast.

1.2.1 Zoötechnische voorschriften

Op 8 juni 2016 werd de nieuwe Europese Fokkerijverordening goedgekeurd door het Europees Parlement en de Europese Raad. Deze verordening is op 1 november 2018 in werking getreden en regelt de zoötechnische en genealogische voorschriften voor de handel en de binnenkomst in de Europese Unie van fokdieren en de levende producten (sperma, eicellen en embryo's) daarvan.

////////////////////////////////////
//

1.3 ERKENNINGEN EN TOELATINGEN

1.3.1 Nationale handel

De centra die sperma, eicellen of embryo's winnen of opslaan die bestemd zijn voor de nationale handel, worden erkend door de Vlaamse overheid. Sinds 1 januari 2017 worden ze bovendien door het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid (FAVV) voorzien van een sanitaire toelating als aan die sanitaire voorwaarden is voldaan. Het Departement Landbouw en Visserij houdt toezicht op het vervullen van de erkenningsvoorwaarden die betrekking hebben op:

- zoötechnische voorwaarden waaraan donorhengsten moeten beantwoorden;
- administratieve voorwaarden waaronder de productie en de handel van sperma, eicellen en embryo's moet gebeuren.

1.3.2 Intracommunautaire handel

De centra die sperma, eicellen of embryo's winnen, die bestemd zijn voor de intracommunautaire (IC) handel, worden zowel door de Vlaamse overheid als door het FAVV erkend:

- de Vlaamse overheid is bevoegd voor de zoötechnische en administratieve voorwaarden;
- de federale overheid is bevoegd voor de voorwaarden betreffende de infrastructuur en de uitrusting van het centrum en de sanitaire aspecten waaraan donorhengsten en donormerries moeten voldoen.

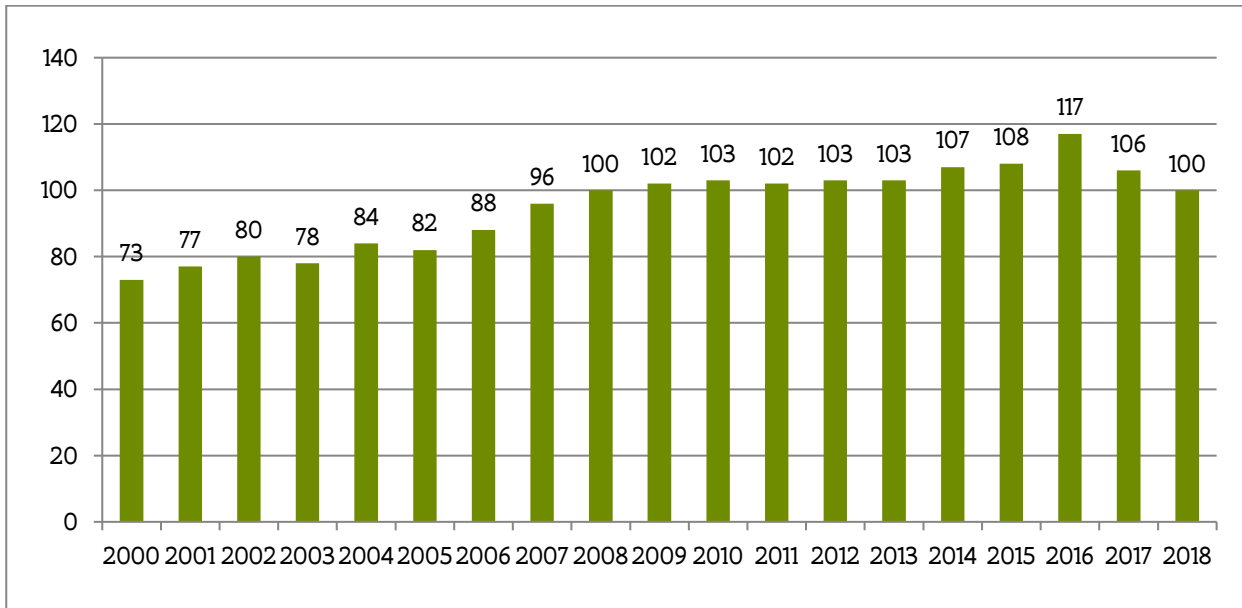
Tabel 1 geeft een overzicht van de activiteiten waarvoor een erkenning verleend wordt, samen met de bevoegde overheid.

Tabel 1: overzicht van te erkennen activiteiten en bevoegde overheid

Activiteit	Overheid die de erkenning/toelating verleent
Winning van sperma – nationaal	Vlaamse overheid + FAVV (toelating)
Opslag van sperma – nationaal	Vlaamse overheid + FAVV (toelating)
Winning van sperma – intracommunautair	Vlaamse overheid + FAVV
Opslag van sperma – intracommunautair	Vlaamse overheid + FAVV
Winning van embryo's – nationaal	Vlaamse overheid + FAVV (toelating)
Opslag van embryo's – nationaal	Vlaamse overheid + FAVV (toelating)
Winning van embryo's – intracommunautair	Vlaamse overheid + FAVV
Opslag van embryo's – intracommunautair	Vlaamse overheid + FAVV
Winning van eicellen – nationaal	Vlaamse overheid + FAVV (toelating)
Opslag van eicellen – nationaal	Vlaamse overheid + FAVV (toelating)
Winning van eicellen – intracommunautair	Vlaamse overheid + FAVV
Opslag van eicellen – intracommunautair	Vlaamse overheid + FAVV

2 ERKENDE CENTRA

In 2018 waren er in Vlaanderen 100 centra erkend voor één of meerdere van de in tabel 1 vermelde activiteiten. Na de inwerkingtreding van het KB van 22 juni 2016 hebben verschillende centra, veelal met geen of lage activiteit de voorbije jaren, ervoor gekozen om hun erkenning te laten intrekken (figuur 1).

Figuur 1: evolutie van het aantal erkende centra in Vlaanderen

Bijlage 1 geeft de ligging van de erkende centra weer. De centra liggen verspreid over de verschillende provincies waarbij Oost-Vlaanderen en Antwerpen het grootste aantal centra hebben en West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant het laagste aantal hebben (figuur 2).

////////////////////////////////////

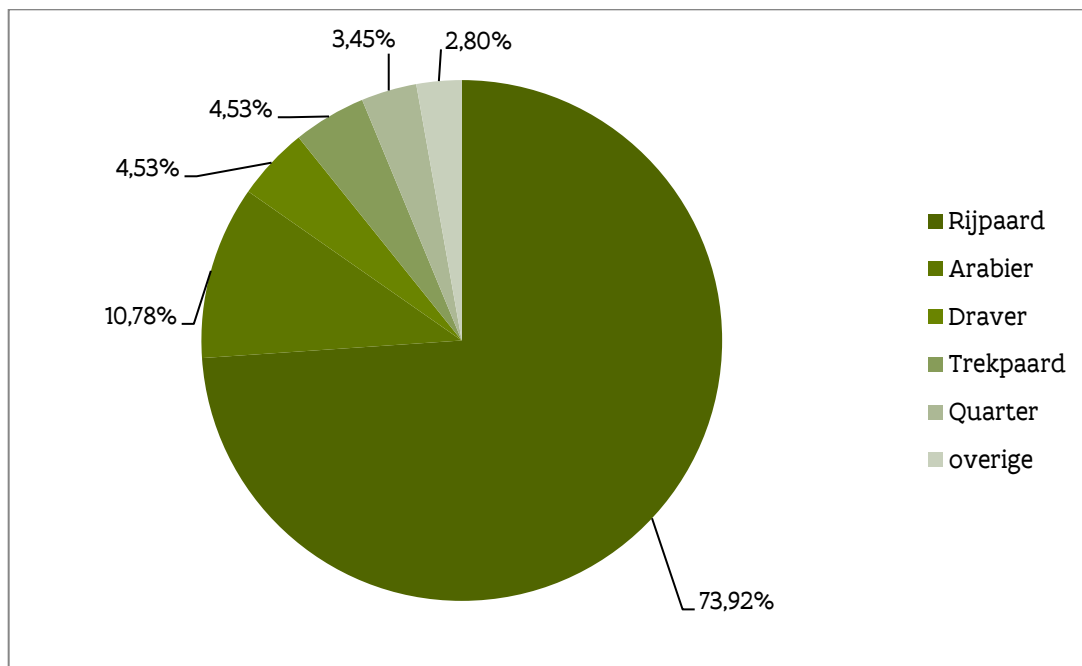

In figuur 4 wordt het aandeel van de ingezette hengsten getoond per type/ras.

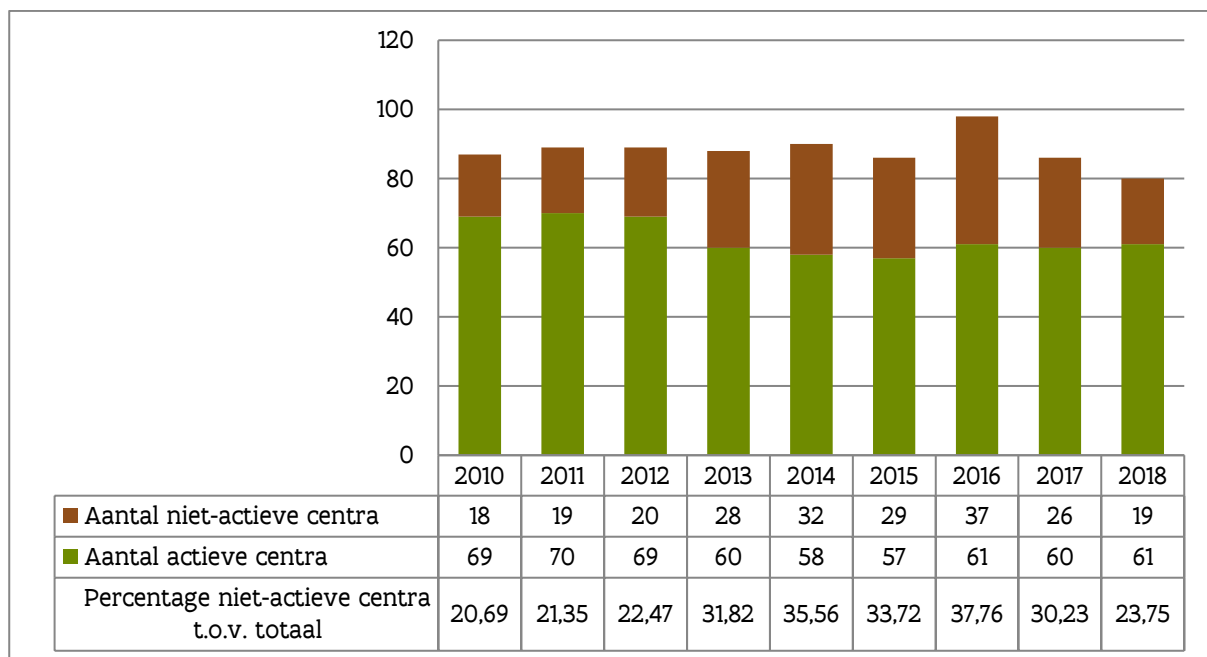
Figuur 4: aandeel van hengsten op de centra voor spermawinning, per type/ras

//////////////////////////////////////

3.2 AANTAL ACTIEVE CENTRA

In het activiteitenjaar 2018 waren 61 centra van de in totaal 80 centra die een erkenning bezitten voor het winnen van sperma, actief in het winnen van sperma. Het aantal actieve centra is vrij stabiel.

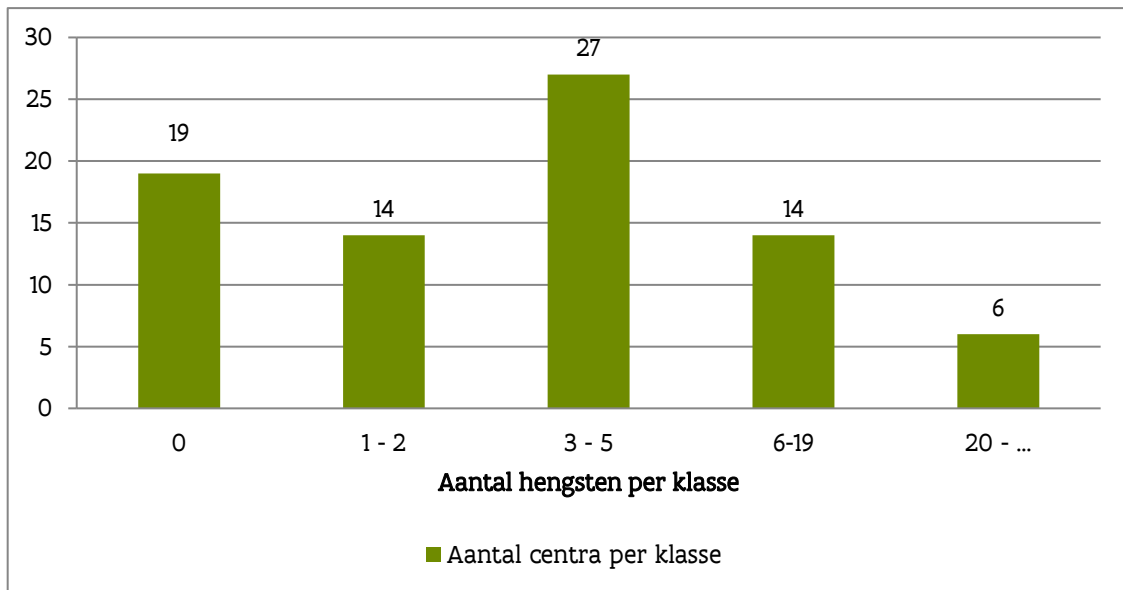
In de periode 2010-2016 was het aantal niet-actieve centra gestegen van gemiddeld 20,69% in 2010 naar 37,76% in 2016 (figuur 5). Door de inwerkingtreding van het KB van 22 juni 2016 op 1 januari 2017, is hierin een kentering gekomen: een aantal niet-actieve centra hebben de stopzetting van hun erkenning aangevraagd. In 2018 bedroeg het percentage erkende niet-actieve centra 23,75%.

Figuur 5: evolutie van het aantal erkende centra voor spermawinning waar effectief sperma werd gewonnen

Op de centra werd er gemiddeld van 8 hengsten sperma gewonnen. Er is echter veel variatie in het aantal hengsten per centrum (figuur 6).

Op 14 centra werden 1 tot 2 hengsten gestald of aangeboden voor spermawinning. Op 6 centra waren 20 hengsten of meer actief. Deze 6 centra zijn verantwoordelijk voor 52% van het totale aantal gewonnen dosissen vers sperma, terwijl 7 centra hiervan ook instonden voor 89% van het totale aantal gewonnen rietjes diepvriessperma.

Figuur 6: aantal centra per klasse

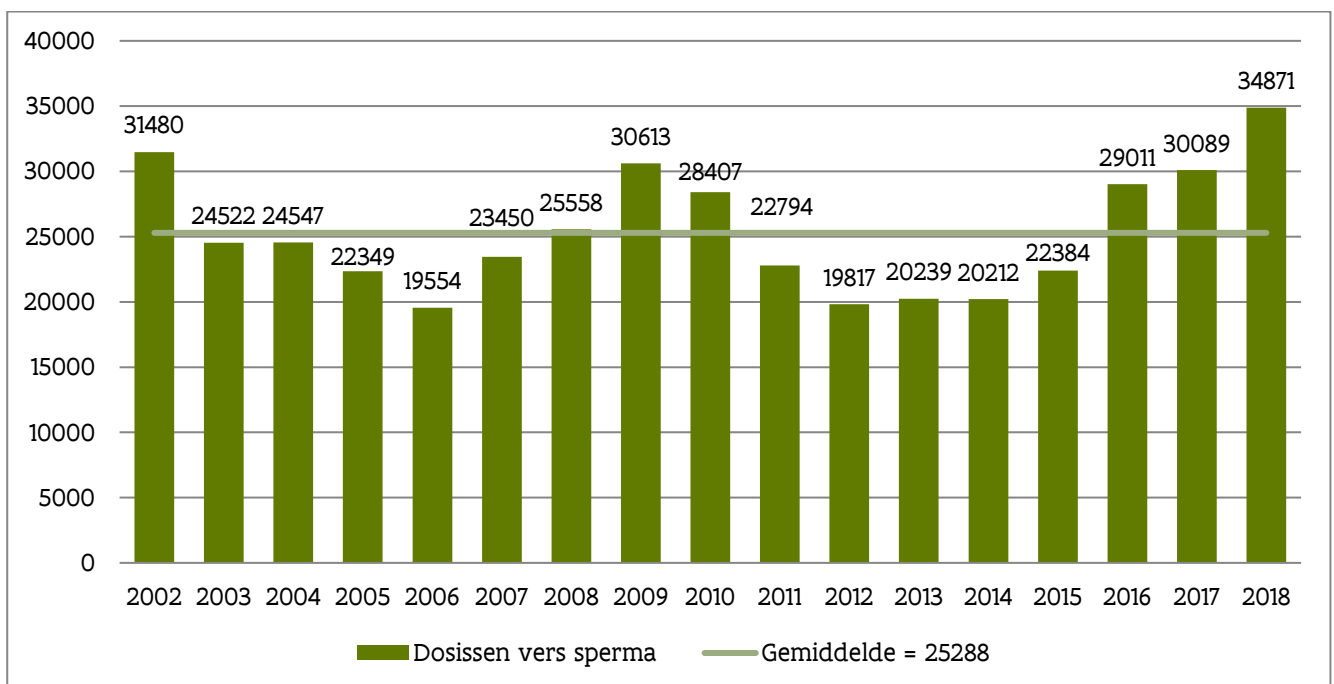
3.3 AANTAL DOSISSEN SPERMA

Sinds 2011 wordt er, bij het opvragen van de cijfers, een duidelijk onderscheid gemaakt tussen het aantal dosissen vers sperma en het aantal rietjes diepvriessperma.

- **Vers sperma:**
een dosis vers sperma is in principe die hoeveelheid vers sperma die nodig is om één merrie te insemineren met een goede kans op drachtigheid. In de praktijk komt één dosis vers sperma overeen met één buisje of tube waarin het sperma bewaard en verzonden wordt.
- **Diepvriessperma:**
de dosis die nodig is om één merrie te insemineren met diepvriessperma, bestaat gewoonlijk uit een aantal rietjes diepvriessperma. Het benodigde aantal rietjes wordt onder andere bepaald aan de hand van de kwaliteit van het sperma en de invriesbaarheid. Dit kan verschillen van hengst tot hengst en van dag tot dag.

3.3.1 Vers sperma

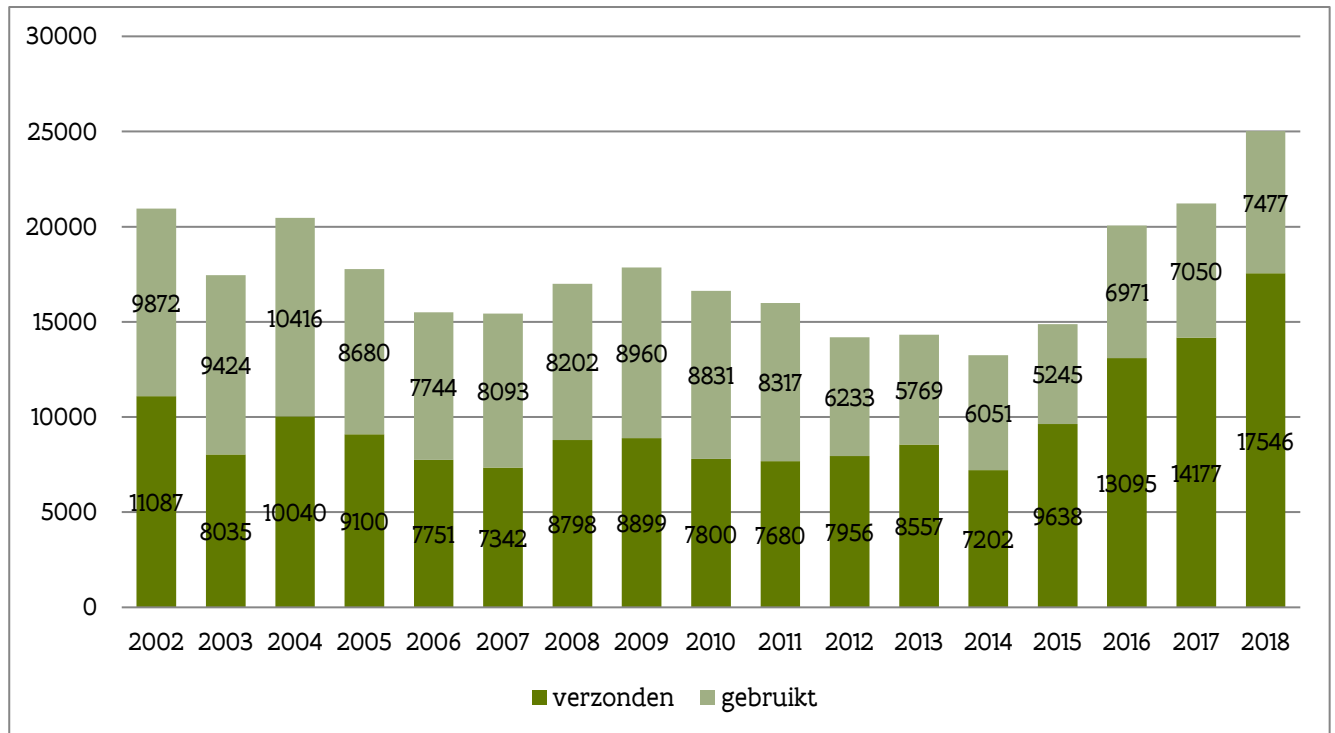
In 2018 werden er 34.871 dosissen vers sperma gewonnen van 458 hengsten op de centra. Dit is een stijging van het aantal gewonnen dosissen ten opzichte van het jaar 2017 met 15,89% (figuur 7).

Figuur 7: evolutie van het aantal gewonnen dosissen sperma

//////////////////////////////////////

Van het aantal geproduceerde verse dosissen werden er 7.477 dosissen gebruikt op de centra zelf en 17.546 dosissen verzonden. De stijgende tendens in verzonden dosissen sperma zet zich verder door. (figuur 8).

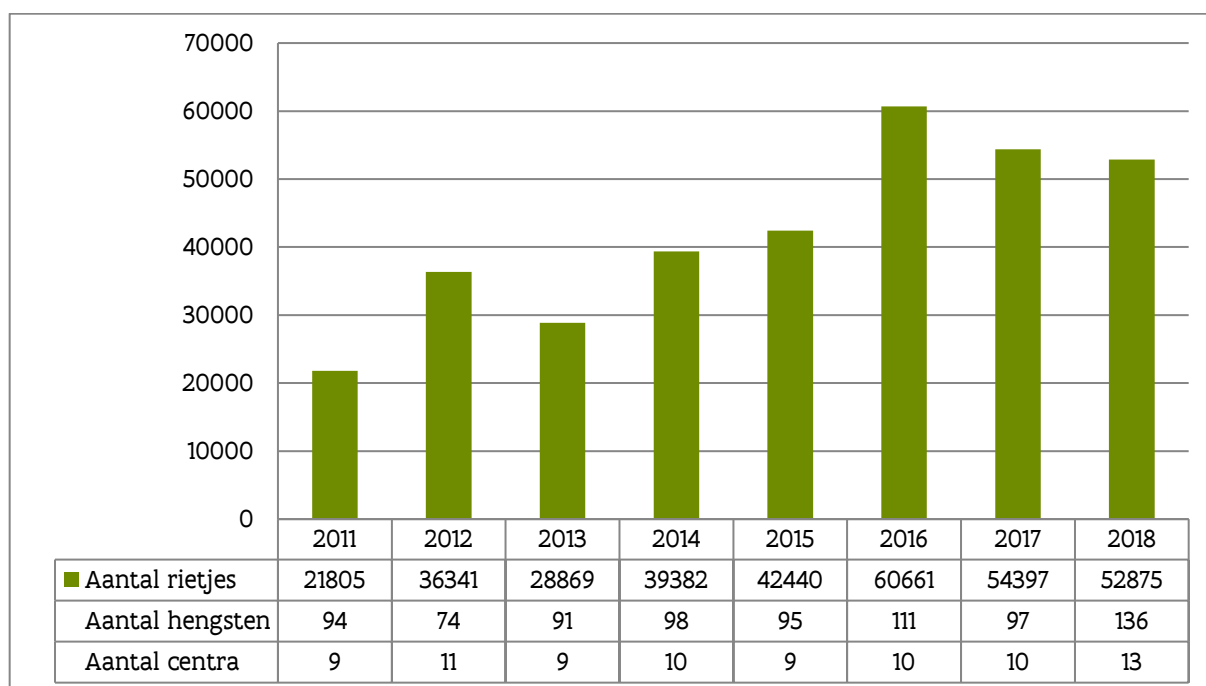
Figuur 8: evolutie van het aantal gebruikte en verzonden verse dosissen

//////////////////////////////////////

3.3.2 Diepvriessperma

In 2018 werden 52.875 rietjes diepvriessperma van 136 hengsten gewonnen op 13 centra. Na de sterke stijging in het jaar 2016 vergeleken ten opzichte van 2015 (+42,93%), daalde het aantal gewonnen rietjes opnieuw in 2017 met 10,33% (figuur 9). Deze dalende trend zette zich zeer lichtjes voort in het jaar 2018 met slechts 2,8%. Het winnen van diepvriessperma gebeurt veelal op gespecialiseerde centra die een erkenning hebben voor de winning en opslag van sperma voor de intracommunautaire handel.

Figuur 9: evolutie van het aantal gewonnen rietjes diepvriessperma

Het grootste deel van de hoeveelheid gewonnen diepvriessperma wordt ofwel bewaard op het centrum zelf, ofwel verzonden naar klanten. Opvallend dit jaar is dat het aantal dosissen verzonden diepvriessperma meer dan verdrievoudigd is. Voor het ras 'Arabisch paard' werd 31% verzonden naar klanten (16.401 rietjes) vanuit centra met een intracommunautaire erkenning. Voor de rijpaardrassen werd 30% van de rietjes diepvriessperma verzonden (16.082 rietjes).

Tabel 5 geeft de situatie weer voor het aantal rietjes diepvriessperma. Uit deze tabel blijkt dat het grootste aantal rietjes in 2018 gewonnen werd in Limburg.

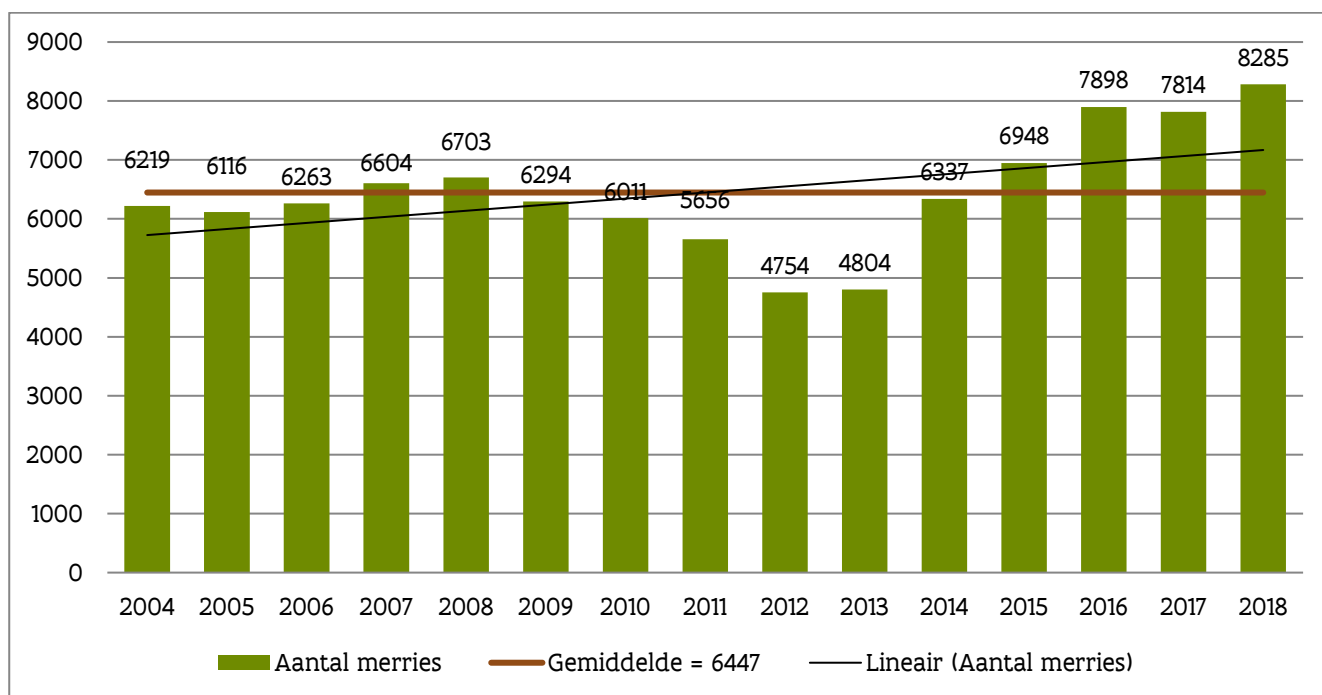
Tabel 5: aantal gewonnen rietjes diepvriessperma per provincie

Provincie	Aantal gewonnen rietjes
Limburg	28.932
Antwerpen	7.016
Oost-Vlaanderen	7.615
West-Vlaanderen	8.297
Vlaams-Brabant	1.015

4 INSEMINATIES

4.1 AANTAL GEÏNSEMINEERDE MERRIES

Er werden in totaal 8.285 merries geïnsimineerd op erkende centra. Na een dalende trend in de periode 2008-2013, is het aantal geïnsimineerde merries op de centra weer in een stijgende lijn sinds 2014 (figuur 11).

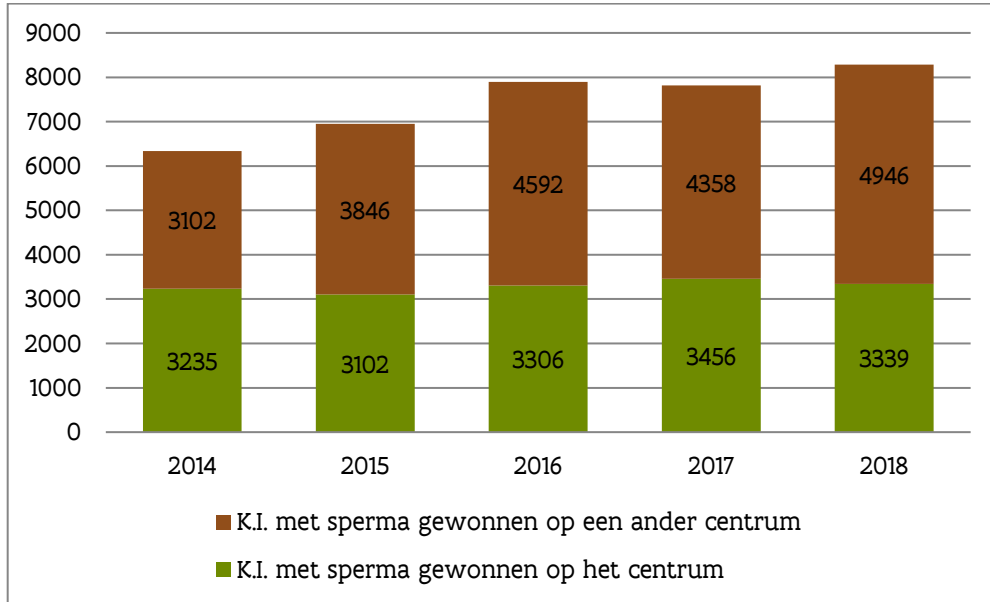

Figuur 11: evolutie van het aantal geïnsimineerde merries

Er werden 3.339 merries geïnsimineerd op 56 centra met sperma dat op de centra zelf werd gewonnen van 499 hengsten.

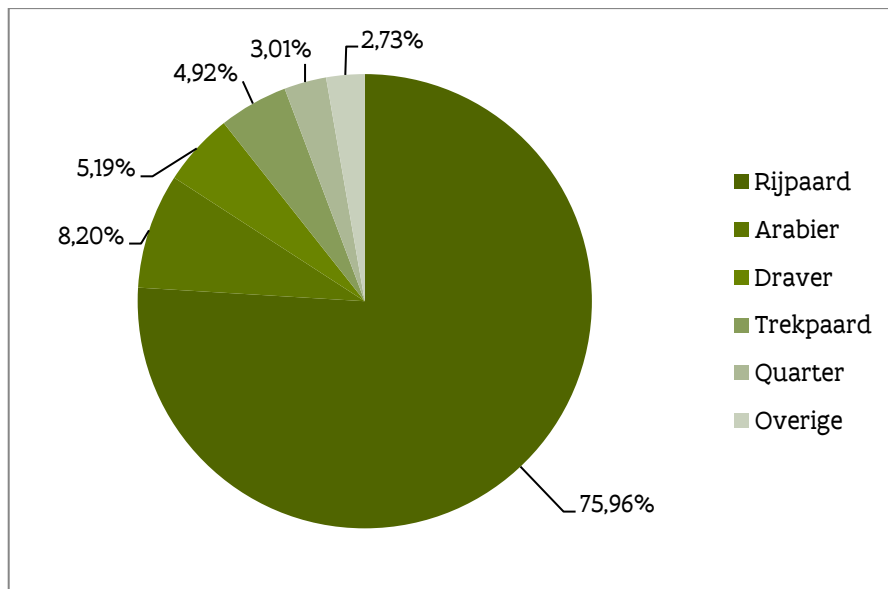
Er werden 4.946 merries geïnsimineerd op 57 centra met sperma dat gewonnen was op andere centra.

Figuur 12 toont het onderscheid tussen de merries die op het centrum werden geïnsemineerd met sperma gewonnen op het centrum zelf en sperma gewonnen op een ander centrum.

Figuur 12: aantal merries dat geïnsemineerd werd per type sperma (zelf gewonnen of niet zelf gewonnen)

In figuur 13 wordt het aandeel van het aantal ingezette hengsten getoond per type/ras. Het merendeel van de ingezette hengsten zijn rijpaarden.

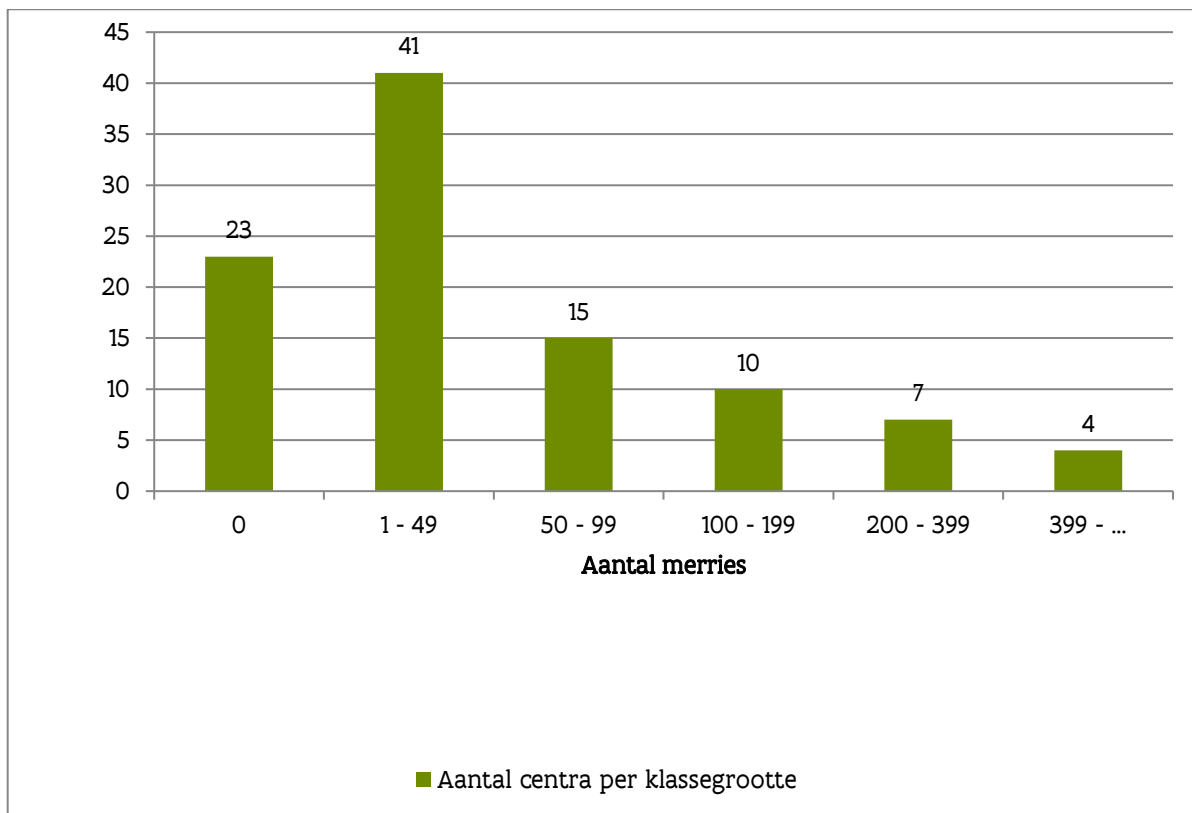

Figuur 13: aandeel van de ingezette hengsten per type/ras (sperma gewonnen op centrum zelf)

//////////////////////////////////////

4.2 AANTAL ACTIEVE CENTRA

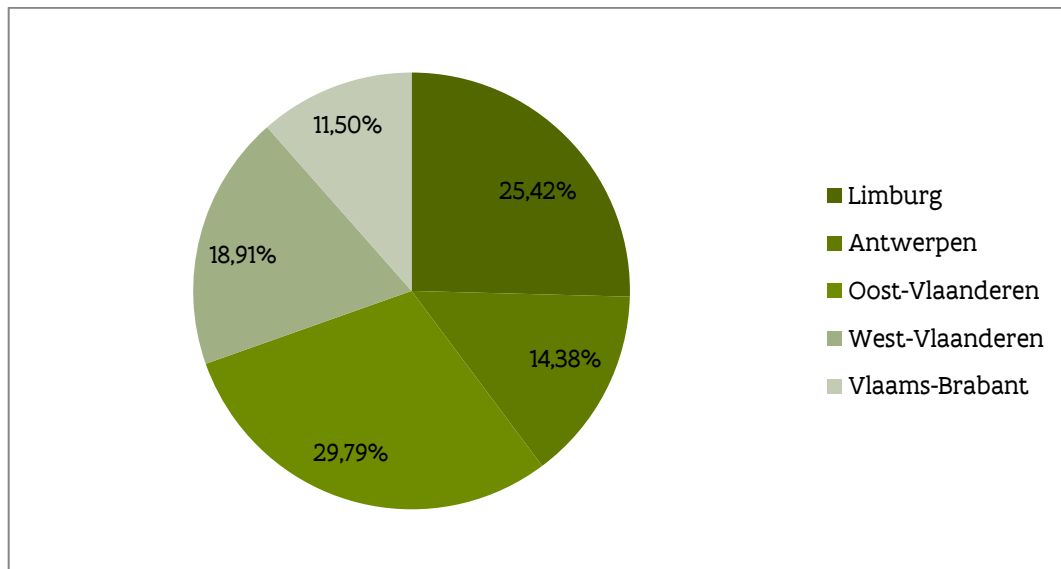
In 2018 werden er op 77 erkende centra gemiddeld 115 merries geïnsemineerd. Ook hier is er veel variatie tussen de centra. In figuur 14 wordt het aantal centra weergegeven per klassegrootte: dit houdt het aantal merries in dat wordt aangeboden voor kunstmatige inseminatie op een centrum. Van de actieve centra hadden 65 centra minder dan 55 merries geïnsemineerd. Er waren 11 centra die meer dan 200 merries insemineerden, goed voor 58,94% van het totale aantal geïnsemineerde merries.

Figuur 14: aantal centra per klassegrootte

4.3 VERDELING PER PROVINCIE

De verdeling van het aantal geïnsemineerde merries over de verschillende provincies is weergegeven in figuur 15. Het grootste aantal inseminaties werd uitgevoerd in Oost-Vlaanderen (29,79%). Dat is vergelijkbaar met het voorgaande jaar.

Figuur 15: verdeling van het aantal geïnsemineerde merries per provincie

Tabel 6 geeft dit gemiddeld aantal inseminaties per centrum weer. Hierbij werd enkel rekening gehouden met centra waar in 2018 een inseminatie-activiteit plaats vond. Het gemiddeld aantal aangeboden merries per centrum in het activiteitenjaar 2018 was het hoogste in West-Vlaanderen.

Tabel 6: gemiddeld aantal geïnsemineerde merries per centrum, per provincie

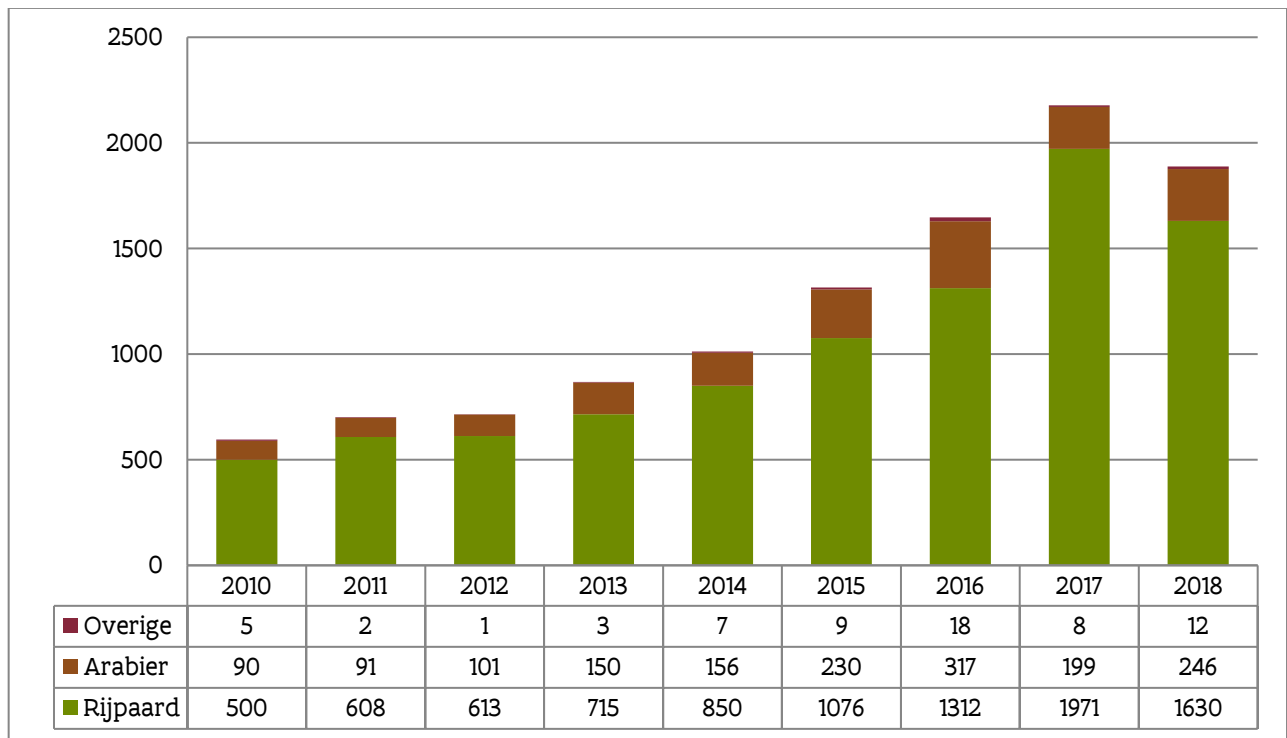
Provincie	Aantal centra	Aantal geïnsemineerde merries	Gemiddeld aantal merries per centrum
Limburg	15	2.106	140
Antwerpen	20	1.191	60
Oost-Vlaanderen	23	2.468	107
West-Vlaanderen	9	1.567	174
Vlaams-Brabant	10	953	95
		Gemiddeld:	115

//

5 EMBRYOTRANSPLANTATIE

In 2018 werden er bij 1.888 donormerries 2.298 embryo's gewonnen op 32 van de in totaal 35 voor deze activiteit erkende centra. Dit is een daling van het aantal donormerries met 13% ten opzichte van het jaar 2017. Deze merries waren hoofdzakelijk rijpaarden. Het aantal donormerries bij het Arabische ras zit duidelijk in de lift (figuur 17) terwijl bij de rijpaarden een lichte daling merkbaar is.

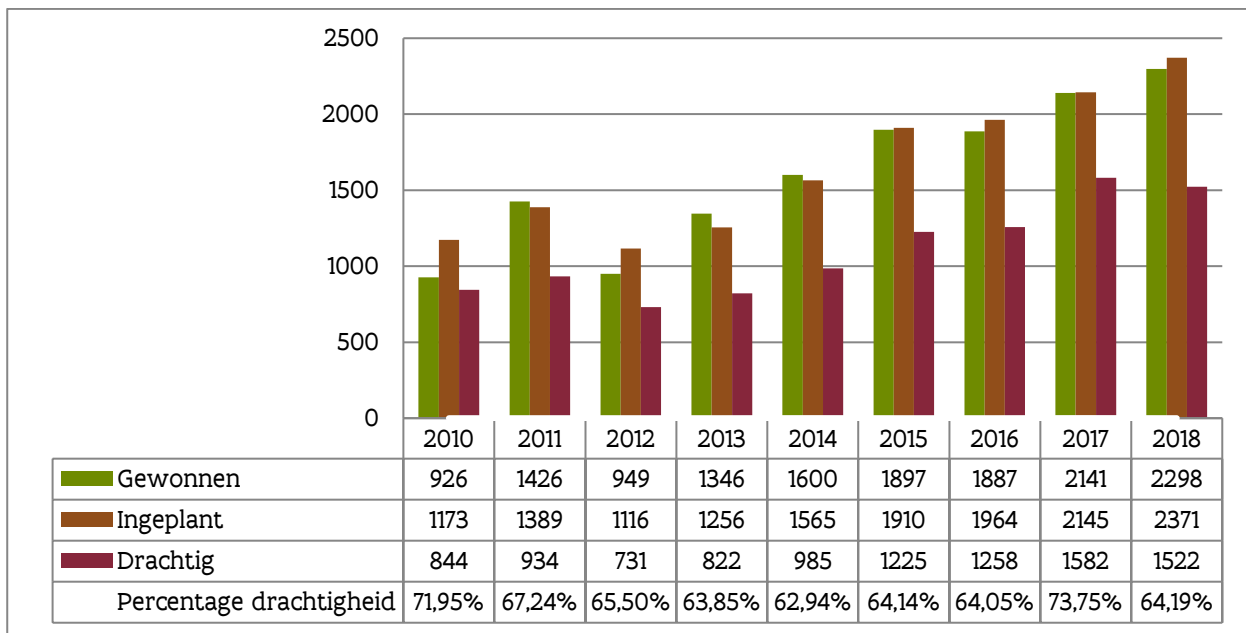

Figuur 17: evolutie van het aantal donormerries per ras

Uiteindelijk werden er 2.371 embryo's ingeplant bij draagmerries op 25 van de in totaal 35 voor deze activiteit erkende centra. Het overgrote deel van deze embryo's -namelijk 92%- werd in 2018 ingeplant op 6 van deze 25 centra. Er is duidelijk een sterke mate van specialisatie en een algemene stijgende tendens voor het inplanten van embryo's bij een draagmoeder. Een toenemend aantal centra legt zich toe op het winnen en inplanten van embryo's, een verdubbeling ten opzichte van het voorgaande jaar. Op het einde van het seizoen waren 1.522 draagmerries drachtig, oftewel 64,19% van de merries waarbij een embryo werd ingeplant (figuur 18).

Figuur 18: evolutie van het aantal gewonnen en ingeplante embryo's en het aantal drachtige draagmerries, alsook het percentage van drachtigheid

//////////////////////////////////////
 //

